

Το Θέατρο του Διονύσου (νότια κλιτύς της Ακρόπολης) (από τον 6ο π.Χ. αιώνα μέχρι σήμερα)

Το θέατρο του Διονύσου στην Ακρόπολη των Αθηνών ως αρχιτεκτονικό κτίσμα οφείλει την δημιουργία του στην λατρεία του Διονύσου και στη γένεση της αττικής Τραγωδίας. Θα περιγράψουμε την δομή του που είναι τριμερής, όπως και τη λειτουργία του. Θα παρακολουθήσουμε την εξέλιξη του αρχιτεκτονήματος σε διαφορετικές περιόδους από τον 6ο αιώνα π.Χ. έως σήμερα, καθώς και τις ανασκαφές και τις έρευνες στους νεώτερους χρόνους, αλλά και τις εργασίες αποκατάστασής του μνημείου. Τέλος θα μιλήσουμε για τα βήματα που έχουν γίνει μέσα από την πολιτισμική διαχείριση, ώστε να προστατευθεί και να αναδειχθεί το μνημείο με σωστό τρόπο από την Πολιτεία και τους αρμόδιους φορείς.

Το Αρχαίο θέατρο και το Διονυσιακό Θέατρο στην Ακρόπολη Αθηνών

Η λατρεία του Διονύσου εισήχθη στην Αθήνα τον 6ο π.Χ. αι. από τον Πεισίστρατο και κτίστηκε μικρός ναός προς τιμήν του θεού στη νότια κλιτύ της Ακρόπολης. Στα τέλη του ίδιου αιώνα άρχισαν να διοργανώνονται οι πρώτες γιορτές προς τιμήν του Διονύσου με Μουσικές και Θεατρικές Παραστάσεις. Σύμφωνα με τους Blume, Baldry και Lesky¹ ο Πεισίστρατος ήταν αυτός που ενέταξε τους αγώνες των Τραγικών ποιητών στα Μεγάλα Διονύσια τον 6ο αι. προς τιμήν του Διονύσου Ελευθερά και τελούνταν 11 – 13 του Ελαφιβολιώνα (Μέσα Μαρτίου – μέσα Απριλίου), τότε που ο καιρός ήταν καλός και οι άνθρωποι μπορούσαν να ταξιδέψουν οι δε Αθηναίοι να προβάλλουν τα πλούτη και την δόξα τους.

Αρχικά υπήρξε μόνον η ορχήστρα στην αρχαία αγορά. Η λέξη προέρχεται από το ρήμα «ορχούμαι»² που σημαίνει «χορεύω» και η κυκλική σκηνή όπου χόρευε ο Χορός ονομάστηκε Ορχήστρα. Ο χώρος ήταν υπαίθριος, κυκλικός και ισοπεδωμένος με διάμετρο 24,5μ. Τα πρώτα στοιχεία για την δημιουργία του αρχαίου θεάτρου ήταν τα χορικά άσματα και οι ορχήσεις σε κύκλο. Το πρώτο μόνιμο θέατρο οικοδομήθηκε στην Αθήνα στις αρχές του 5ου αι. π.Χ. μέσα στο Τέμενος του Διονύσου και πολύ κοντά στον αρχαϊκό ναό του θεού στη νότια κλιτύ της Ακρόπολης. Στο κέντρο υψωνόταν ο Βωμός³ του θεού Διονύσου που ονομαζόταν «Θυμέλη». Μπροστά από τον Βωμό κάθονταν οι μουσικοί που έπαιζαν αυλό. Οι πολίτες μαζεύονταν γύρω από την ορχήστρα και παρακολουθούσαν την παράσταση. Η ορχήστρα αυτού του θεάτρου δημιουργήθηκε κοντά στην παλαιότερη του 6ου αιώνα που βρισκόταν νοτιότερα.

1 Lesky, ΑΙ., *ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ*, μτφρ. Α. Τσοπανάκη, εκδ. Αφοι Κυριακίδη, 5η αναθ., Θεσσαλονίκη, 2003, σ. 331

2 http://dim-galat.pel.sch.gr/projects/akropolis/athens_13dionisoy.htm (Τελευταίος Έλεγχος 26/6/2013).

3 Μπούρας, Χαρ., *ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ*, Τόμος Α', εκδ. ΣΥΜΜΕΤΡΙΑ, Αθήνα, 1999, σ. 327

Εικ. 1

Άποψη⁴ του αρχαίου θεάτρου του Διονύσου από την Ακρόπολη όπως παρουσιάζεται σήμερα.

Το θέατρο του Διονύσου, όπως και όλα τα αρχαία θέατρα, είναι υπαίθριο και ενταγμένο στο φυσικό τοπίο με άριστο και λειτουργικό τρόπο. Η Τραγωδία και το θέατρο ως κτίσμα εμφανίσθηκαν στην Αθήνα ως μία ιστορική στιγμή εντοπισμένη με ακρίβεια στο χώρο και στο χρόνο.⁵ Η δημιουργία του θεάτρου έχει άμεση σχέση με τον δραματικό λόγο, που σύμφωνα με τον Vernant αφομοιώνει τον επικό, το λυρικό και τον ρητορικό λόγο και συνδέεται με την εξέλιξη της αττικής «Τραγωδίας» η οποία σύμφωνα με τον Αριστοτέλη ξεκίνησε από τους εξάρχοντες στον Διθύραμβο⁶ και συνιστά «άυλη» πολιτισμική κληρονομιά. Ο δραματικός λόγος έκανε χρήση της ανθρώπινης φωνής⁷ ως μέσου επικοινωνίας, πειθούς και ψυχαγωγίας και δεν είναι καθόλου τυχαίο, ότι πολύ κοντά ανεγέρθηκε το Ασκληπείο. Το περιεχόμενο της Τραγωδίας είναι ο κοινωνικός προβληματισμός που αναπτύσσεται στην πόλη και η νομική σκέψη που επιδρά στον τραγικό στοχασμό. Έχουμε στοιχεία θρησκευτικού δικαίου ως προ-νομικές βαθμίδες (οι ιδιότητες των θεών προβάλλονται στο δράμα), υιοθέτηση νομικού λεξιλογίου και φυσικά, βασικό συστατικό είναι οι Μύθοι⁸ που είναι η παράδοση των Ελλήνων. Πολύ νωρίς ο ηθικός και κοινωνικοπολιτικός προσανατολισμός του δράματος υπερτερεί έναντι του θρησκευτικού και σύμφωνα με τον καθηγητή Μπούρα η Πολιτεία⁹ φαίνεται ότι αναγνώρισε την παιδευτική και αισθητική αξία της τέχνης του δράματος στο θέατρο, ώστε φρόντισε να εξασφαλίσει την συμμετοχή όλων των Αθηναίων πολιτών ακόμη και των φτωχών με την καθιέρωση δωρεάν εισιτηρίων των «θεωρικών». Δηλαδή, το αρχαίο θέατρο ήταν ζωντανός θεσμός της πόλης – κράτους. Αργότερα, όταν όλες οι πόλεις στον ελλαδικό χώρο απέκτησαν θέατρα, τότε στον χώρο τους γίνονταν

4 Εικ. 1. Φωτογραφία από το αρχείο Φωτεινής Ξυπολιτάκου.

5 Lesky, A.I., οπ.παραπ., σ. 327

6 Lesky, A.I., οπ.παραπ., σ. 327

7 Baldry, H., *ΤΟ ΤΡΑΓΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ*, μτφρ. Γ. Χριστοδούλου – Λ. Χατζηκόστα, 3η , εκδ. ΚΑΡΔΑΜΙΤΣΑ, Αθήνα, 1992, σ. 32,33

8 Lesky, A.I., οπ.παραπ., σ. 332

9 Μπούρας, Χαρ., οπ.παραπ., σ. 327

και άλλων ειδών συγκεντρώσεις. Σήμερα ο λόγος και η μουσική υπό την έννοια της άυλης πολιτισμικής κληρονομιάς τέθηκαν επίσημα υπό την προστασία της πολιτείας με το νέο νόμο¹⁰ 3028/2002. Για να κατανοήσει κάποιος την πολυσύνθετη αυτή τέχνη, είναι απαραίτητη η γνώση της αρχιτεκτονικής του κτίσματος, την οποία θα περιγράψουμε. Το αρχιτεκτόνημα του αρχαίου θεάτρου ανήκει στην υλική πολιτισμική μας κληρονομιά. Γνώση θα πρέπει να υπάρχει και ως προς την σκηνογραφία και την ενδυματολογία (σκευή και ανθρώπινο προσωπείο). Τα στοιχεία που συνδέουν την θεατρική τέχνη με την Δημοκρατία είναι η πάνδημη συμμετοχή των πολιτών και η ιδιομορφία της συμμετοχής τους σε ενεργό δράση και σε οικονομικό επίπεδο. Ο πολίτης συμμετείχε τον ένα χρόνο ως μέλος του Χορού ή ως υποκριτής ή ως κριτής ή και ως χορηγός και τον επόμενο χρόνο συμμετείχε απαραίτητα ως θεατής. Άρνηση συμμετοχής ετιμωρείτο με πρόστιμο. Έτσι κατά τον Αριστοτέλη οι πολίτες προσέγγιζαν τη γνώση και την εμπειρία του «άρχειν», αλλά και του «άρχεσθαι». Επομένως οι πολίτες έπαιζαν καθοριστικό ρόλο στην δημιουργία και την εξέλιξη του αρχαίου θεάτρου.

Ο Επώνυμος άρχων έδινε «Χορό» σε τρεις Τραγικούς και ένα Σατυρικό δράμα.¹¹ που σύμφωνα με την ελληνιστική θεωρία αυτό εμφανίζεται ύστερα από την Τραγωδία. Στους νικητές ποιητές και χορηγούς δίνονταν βραβεία και τιμές. Τα βραβεία ήταν ένα στεφάνι κισσού και ένας Τρίποδας, τον οποίο τοποθετούσαν στην οδό Τριπόδων, η οποία ξεκινούσε από το θέατρο.

Το Θέατρο του Διονύσου και η εξέλιξή του στην πάροδο του χρόνου

Τον 5ο αι. π.Χ η δομή του αρχαίου θεάτρου είναι τριμερής. Ορχήστρα – Σκηνή - Κοίλον και απεικονίζει την τριπλή λειτουργία Θεατές – Χορός – Υποκριτές με αποκρυσταλλωμένη την ηρωική παράδοση. Η ορχήστρα βρίσκεται δίπλα στην παλαιότερη, το κοίλο¹² με αυτή την μορφή εμφανίστηκε τον 5ο αι. Αρχίζει στο σημείο που βρίσκεται σήμερα το κέντρο της Ορχήστρας και ήταν ένα ομόκεντρο πρηνές που σχηματίστηκε στη νότια κλιτύ και συμπληρώθηκε με τεχνητές επιχώσεις που τις στήριζαν αναλημματικοί τοίχοι. Η συμπλήρωση γινόταν και με ξύλινες κατασκευές τα λεγόμενα «ικρία», τα οποία εγκαταλείφθηκαν μετά από πολλά ατυχήματα, όπως αυτό του 498 π.Χ. Πάντοτε το κοίλον αναπτύσσεται σε τμήμα περιφέρειας λίγο μεγαλύτερο ενός ημικυκλίου. Στη φάση του Νικία η Ορχήστρα μεταφέρθηκε βορειότερα και περιέλαβε την ανέγερση στοάς προς νότον σε συσχετισμό με το ναό του Διονύσου. Το 440 π.Χ ανεγέρθη το Ωδείο του Περικλέους που κατέλαβε ένα μέρος του κοίλου και στεγάσθηκε με τα ξύλα από τα περσικά πλοία μετά τη ναυμαχία της Σαλαμίνας. Το Ωδείο καταστράφηκε το 86 π.Χ κατά την διάρκεια της επιδρομής του Ρωμαίου στρατηγού Σύλλα και ξανακτίστηκε από τον βασιλιά της Καππαδοκίας Αραβαρζάνη τον 1ο μ. Χ αιώνα. Το Ωδείο υπήρχε προ της ανακαίνισης του Λυκούργου και αυτό φαίνεται σήμερα στο ακανόνιστο σχήμα του κοίλου.

10 Λαμπρινουδάκης, Β., ΔΕΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ, ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΖΩΗ, εκδ. ΛΙΒΑΝΗ, Αθήνα, 2008, σ. 151

11 Lesky, Al., οπ. παραπ., σ.330,331

12 Μπούρας, Χαρ., οπ. παραπ., σ. 327

Εικ. 2

Ωδείο του Περικλή

Από εκεί ξεκινούσε και η οδός Τριπόδων με τα χορηγικά μνημεία, όπως φαίνεται και στην εικονική αναπαράσταση¹³

Τον 4ο αι. π.Χ έχουμε την τρίτη φάση και είναι αυτή που σώζεται έως σήμερα. Σχετίζεται με τα έργα του Λυκούργου¹⁴ (330 π.Χ) και τις δραστικές αλλαγές στο αρχιτεκτόνημα. Τότε τα καθίσματα (κερκίδες) έγιναν λίθινα¹⁵. Στην πρώτη σειρά τοποθετήθηκαν καθίσματα- θρόνοι από πεντελικό μάρμαρο, οι «προεδρία» που προορίζονταν για τα επώνυμα και τιμώμενα πρόσωπα. Αρκετοί από αυτούς τους θρόνους σώζονται έως σήμερα. Δημιουργήθηκαν εξήντα τέσσερις σειρές κερκίδων από μάρμαρο και ακτίτη λίθο με χωρητικότητα 17.000 θεατών περίπου. Η ορχήστρα μετατοπίστηκε βορειότερα. Δημιουργήθηκε αγωγός απορροής ομβρίων υδάτων. Το ξύλινο κτίσμα της σκηνής και του προσκηπίου έγινε μόνιμο. Η πρόσθεση των υποκριτών δημιούργησε την ανάγκη δημιουργίας της σκηνής¹⁶, ενός κλειστού χώρου για την αλλαγή της αμφιέσής τους. Η σκηνή βρισκόταν στον άξονα του Κοίλου σε σχέση με την ορχήστρα και τυποποιήθηκε στο τέλος της κλασικής περιόδου με πλήρη την ανάπτυξή της την ελληνιστική περίοδο. Μεταξύ σκηνής και κοίλου σχηματίζονταν δύο διάδρομοι οι "πάροδοι" από όπου εισέρχονταν ο Χορός στην ορχήστρα κατά την έναρξη της παράστασης.

13 Εικ. 2. www.ancientathens3d.com. Τελευταίος έλεγχος 26/06/2013, 21.42

14 Ρήτορας και πολιτικός του 4ου αι. π.Χ.

15 Μπούρας, Χαρ., οπ. παραπ., σ. 332

16 Μπούρας, Χαρ., οπ. παραπ., σ. 328

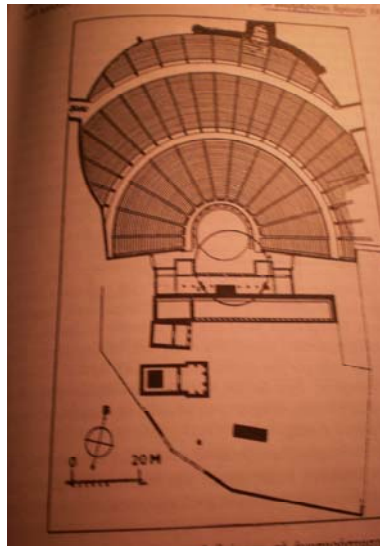
Εικ 3

Εικονική αναπαράσταση¹⁷ της σκηνής του θεάτρου

Σήμερα είναι αποδεκτή η άποψη Dorfheld ότι όλη η δράση περιοριζόταν στην Ορχήστρα, ενώ στην οροφή της σκηνής παρουσιάζονταν οι υποκριτές ορισμένες φορές ως «από μηχανής θεοί» με την βοήθεια περιστρεφόμενου γερανού. Το Προσκήνιο ήταν μια ελαφρά κιονοστοιχία από δωρικούς κίονες με πλήρη θριγκό και βαθιά οροφή που προστέθηκε μπροστά από τον τοίχο της σκηνής. Στις δύο άκρες της στοάς υπήρχαν συμμετρικά τα «παρασκήνια». Το πίσω κτήριο της κυρίως σκηνής υπερυψούται, ώστε να δημιουργηθεί πρόσοψη, όπου τοποθετούσαν γραπτούς πίνακες. Τον 2ο αιώνα δημιουργήθηκε το «λογείο», ένα υπερυψωμένο πάτωμα επάνω στο οποίο έπαιζαν πλέον οι υποκριτές. Στην κάτωψη που παρατίθεται πιο κάτω βλέπουμε τα δύο διαζώματα του διονυσιακού θεάτρου. Πάνω από το δεύτερο διάζωμα έγινε επέκταση του κοίλου με εδώλια λαξευμένα στο φυσικό βράχο και ονομάσθηκε επιθέατρον. Στην άνω απόληξη του κοίλου σχηματιζόταν περιμετρικός διάδρομος με στοά σε ένα μέρος του, ο οποίος περιέτρεχε την Ακρόπολη και ονομαζόταν «περίπατος».

17 Εικ. 3. www.ancientathens3d.com οπ. παράπ.

Εικ. 4

Κάτοψη του Διονυσιακού θεάτρου σε αναπαράσταση (Dorpfeld)¹⁸

Στους ελληνιστικούς χρόνους έχουμε αλλαγές, αλλά την Ρωμαϊκή περίοδο το αρχαίο θέατρο υπέστη δραματικές αλλαγές. Ανήγειραν ψηλό περιμετρικό στηθαίο στην ορχήστρα και την πλακόστρωσαν. Ψήλωσαν την σκηνή και διακόσμησαν την πρόσοψή της με ανάγλυφα από την ζωή του Διονύσου. Το 61 μ.Χ η ορχήστρα έγινε ημικυκλική, όταν ο Ρωμαίος Αυτοκράτορας Νέρων ήλθε στην Αθήνα για να λάβει μέρος σε Μουσικούς Αγώνες. Όλα αυτά καταστράφηκαν κατά τις γοθτικές επιδρομές τον 3ο μ.Χ αιώνα. Σώθηκαν μόνο κάποια από τα γλυπτά του θεάτρου, τα οποία χρησιμοποίησε ο βυζαντινός άρχων Φαίδρος για να στολίσει ένα Βήμα που σώζεται έως σήμερα και είναι γνωστό ως «Βήμα του Φαίδρου»¹⁹ Το θέατρο, ο αρχαίος και ο νεώτερος ναός του Διονύσου με τον ιερό περίβολο και τα χορηγικά μνημεία που ήταν αφιερώματα στο ναό, όπως του Θρασύλλου, του Νικία και του Λυσικράτη σχημάτιζαν ένα μοναδικό σύνολο λατρείας του Διονύσου.

Το Θέατρο του Διονύσου στα νεώτερα χρόνια

Το αρχαίο θέατρο εγκαταλείφθηκε μετά το τέλος της αρχαιότητας και ανακαλύφθηκε εκ νέου το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα μ.Χ. Αρχικά το θέατρο επισημάνθηκε από τον Chandler το 1765. Η πρώτη ανασκαφή ξεκίνησε από τον Ρουσόπουλο και τον Γερμανό αρχιτέκτονα Strack. Οι έρευνες συνεχίστηκαν από τον Κουμανούδη το 1877-8 και στη συνέχεια την ανασκαφή ανέλαβε να συνεχίσει το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο υπό την εποπτεία του Dorpfeld έως π 1895. Το 1923 έγιναν έρευνες στη σκηνή και την ορχήστρα του θεάτρου και το 1925 ανασκάφηκε η περιοχή του Ωδείου του Περικλέους. Αυτή η ανασκαφική έρευνα στη σκηνή και την ορχήστρα συνεχίστηκε από το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο υπό τον Fiechter και τους συνεργάτες του έως το 1933.

Οι πρώτες εργασίες για την προστασία και την ανάδειξη του αρχαίου θεάτρου έγιναν υπό την επίβλεψη του επιμελητή Ακροπόλεως Σωτηριάδη το 1897. Μετά τη μεταπολίτευση και στα πρώτα χρόνια το Υπουργείο Πολιτισμού²⁰ ανέθεσε τη μελέτη αποκατάστασης του μνημείου στον W. Wurster υπό τον κίνδυνο της κατάρρευσης. Μετά το 1980 οι εργασίες συνεχίστηκαν στο μνημείο υπό την

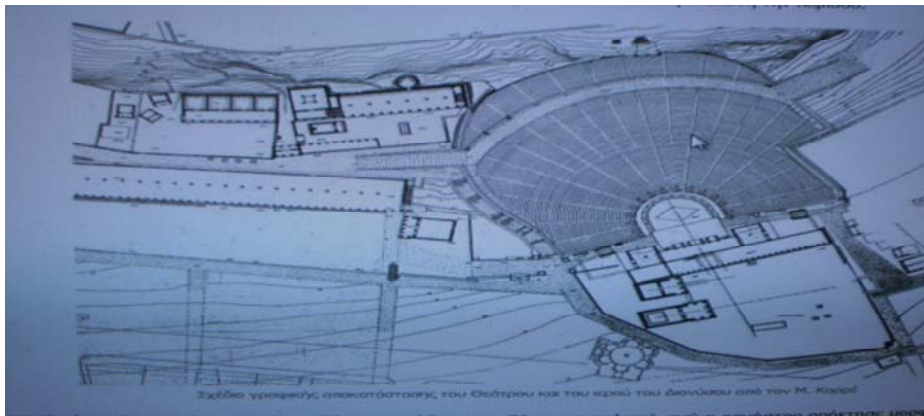
18 Μπούρας, Χαρ., οπ.παραπ., σ. 333

19 http://dim-galat.pel.sch.gr/projects/akropolis/athens_13dionisoy.htm, Τελευταίος Έλεγχος 26/06/2013.

20 www.diazoma.gr/ Τελευταίος Έλεγχος 26/06/2013

εποπτεία του Μ. Κορρέ²¹ που προέβη σε επί πλέον έρευνα και παράλληλα σε επεμβάσεις.

Εικ. 5

Γενικό Σχέδιο Μ. Κορρέ. Απεικονίζεται ο ναός του Διονύσου (19) και το θέατρο του Διονύσου (20).

Επιτροπή συντηρήσεως του μνημείου συγκροτήθηκε το 1984 και έκτοτε πραγματοποιεί συνεχώς εργασίες αποκατάστασης επί μέρους τμημάτων του. Σήμερα έχει επιτευχθεί αναλυτική τεκμηρίωση των διάσπαρτων εδωλίων, ηλεκτρονική βάση δεδομένων, τοπογραφική αποτύπωση του μνημείου με αποτέλεσμα την δημιουργία σχεδίων μεγάλης ακρίβειας, ώστε να αξιοποιηθούν τα προγενέστερα σχέδια των Wurster-Καζαμάκη. Σήμερα σώζονται μικρό τμήμα των λίθινων εδωλίων του κοίλου, υπολείμματα της υποδομής του διαζώματος από κροκαλοπαγή λίθο που αποτελούσε τμήμα του αρχαίου περιπάτου. Πολλά εδώλια έχουν βρεθεί διάσπαρτα και έχουν καταμετρηθεί και η τελική επέμβαση θα καλύψει σταδιακά όλους τους τομείς του κοίλου²² Τα 218 εδώλια από τα διάσπαρτα που βρέθηκαν, θα κατανεμηθούν αναλογικά σε όλες τις κερκίδες, ώστε να ισορροπήσουν αναδομούμενες περιοχές, αφού τα εδώλια ανταποκρίνονται στα κριτήρια επανένταξης. Το ποσοστό κάλυψης είναι αρκετά μεγάλο. Επίσης, προτείνεται η αποκατάσταση του «περιπάτου» στα αρχικά του μεγέθη χωρίς έντονη παρέμβαση αρχιτεκτονικά και περιβαλλοντικά.

Πολιτισμική Διαχείριση και ένταξη στην πεζοδρόμηση της οδού Διονυσίου Αρεοπαγίτου

Το μοντέλο πολιτισμικής διαχείρισης αυτού του μνημείου δίνει έμφαση στο υλικό μέρος του και αφορά την αυθεντικότητά του και την σημαντικότητά του. Έχει ήδη ενταχθεί σε επιχειρησιακό σχέδιο ως τεχνικό έργο, του οποίου την διαχείριση έχουν οι ειδικοί επιστήμονες και δεν συμμετέχει η κοινωνία. Επιτρέπεται η αναστύλωση του μνημείου, αλλά απαγορεύεται η ανακατασκευή του. Εντάσσεται στην «Χάρτα της Βενετίας» (ICOMOS 1964). Οι εργασίες αποκατάστασης για την προστασία και την ανάδειξη του Διονυσιακού θεάτρου δεν έχουν ακόμη ολοκληρωθεί. Το μνημείο σήμερα είναι απλά ένας επισκέψιμος αρχαιολογικός χώρος. Την δεκαετία του 1990 το Υπουργείο Πολιτισμού με στόχο την ανάπλαση της πολιτιστικής αρχαιολογικής ζώνης και την ανάδειξη των μνημείων που ενυπάρχουν σ' αυτήν ανέθεσε σημαντικές προκαταρκτικές μελέτες²³ που τεκμηριώνουν

21 Gruben, G., *IERA KAI NAOI TON APXAIΩN EΛΛHΝΩN*, μτφρ. Δήμ. Ακτσελή, εκδ. ΚΑΡΔΑΜΙΤΣΑ, Αθήνα, 2000, σ.176

22 ΑΝΘΕΜΙΟΝ, Ενημερωτικό Δελτίο της Ενώσεως Φίλων Ακροπόλεως, Μπολέτης Κ., Ασλανίδης Κλ.(αρχιτέκτονες-συντηρητές), Μαυροειδόπουλος Μ.(αρχαιολόγος), *ΤΟ ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΤΟΥ ΚΟΙΛΟΥ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ*, εκδ. Εύη Τουλούπα, Αθήνα, Τεύχος 12ο, Δεκέμβριος 2004, σ. 9-14

23 Παπαγεωργίου-Βενετάς, Αλ., *Ιχνη Ελληνικά, ΚΕΙΜΕΝΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ*, εκδ. Ποταμός, Αθήνα, 2005,

θέματα υποδομής, χρήσεων και προστασίας μνημείων. Αυτό ωφέλησε κατά ένα μέρος την προσβασιμότητα στο διονυσιακό θέατρο, αφού πρόσφατα διαμορφώθηκε ο «Αθηναϊκός περίπατος» με την πεζοδρόμηση της οδού Αποστόλου Παύλου και της Λεωφόρου Διονυσίου Αρεοπαγίτου το 2000 – 2002. Παλαιότερα ο κύριος άξων των δύο αυτών οδών διαιρούσε την κεντρική αρχαιολογική περιοχή σε δύο τομείς και η δόμηση της σύγχρονης πόλης διασπούσε την συνέχεια της πολιτιστικής - αρχαιολογικής περιοχής σε κρίσιμα σημεία. Η πεζοδρόμηση των κύριων οδών πρόσβασης προς την Ακρόπολη και τα μνημεία της ολοκληρώθηκε με την βοήθεια της συσταθείσας Εταιρείας Ενοποίησης των Αρχαιολογικών χώρων της Αθήνας²⁴.

Η Αθήνα είναι αρχαιότατη πόλη με πολλούς αρχαιολογικούς χώρους και πολλά ενυπάρχοντα μνημεία σ' αυτούς τους χώρους. Το θέατρο του Διονύσου είναι σημαντικό μνημείο μέσα στον αρχαιολογικό χώρο της Ακρόπολης. Είναι το πρώτο αρχιτεκτόνημα θεάτρου στον κόσμο. Εντασσόμενο σε έναν ενιαίο πολιτιστικό – αρχαιολογικό χώρο αναδεικνύεται και ταυτόχρονα παραδίδεται στην κοινωνία. Φυσικά θα πρέπει να μελετηθούν όλες οι παράμετροι υπό το μικροσκόπιο της σύγχρονης πραγματικότητας από όλους τους φορείς, ώστε να επιτευχθεί η μεγαλύτερη δυνατή προστασία για το μνημείο και ευχόμαστε κάποια στιγμή στο μέλλον να ενωθεί η υλική με την άυλη πολιτισμική μας κληρονομιά. Δηλαδή, να διδαχθεί και πάλι Τραγωδία στο Διονυσιακό θέατρο.

Φωτεινή Ξυπολιτακου, Πτυχίο (Ελλην.Πολ.)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

- 1.Εικ. 1. Φωτογραφία από Αρχείο Φωτεινής Ξυπολιτάκου
- 2.Εικ.2. www.ancientathens.3d.com
- 3.Εικ.3. www.ancientathens.3d.com
- 4.Εικ.4. ΜΠΟΥΡΑΣ, ΧΑΡ., *ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ*, Τόμος Α΄, εκδ. ΣΥΜΜΕΤΡΙΑ, Αθήνα, 1999
- 5.Εικ.5. BRUBEN, G., *ΙΕΡΑ ΚΑΙ ΝΑΟΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ*, μτφρ. Ακτσελή, εκδ. ΚΑΡΔΑΜΙΤΣΑ, Αθήνα, 2000

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΑΝΘΕΜΙΟΝ, Ενημερωτικό Δελτίο της Ενώσεως Φίλων Ακροπόλεως, ΜΠΟΛΕΤΗΣ, Κ., ΑΣΛΑΝΙΔΗΣ, ΚΛ., ΜΑΥΡΟΕΙΔΟΠΟΥΛΟΣ, Μ., *ΤΟ ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ*, εκδ. Εύη Τουλούπα, Αθήνα, Τεύχος 12ο, Δεκέμβριος 2004
- BULDRY, H., *ΤΟ ΤΡΑΓΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ*, μτφρ. Χριστοδούλου Γ., - Χατζηκώστα Λ., 3η, εκδ. ΚΑΡΔΑΜΙΤΣΑ, Αθήνα, 1992
- ΛΑΜΠΡΙΝΟΥΔΑΚΗΣ, Β., *ΔΕΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ, ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΖΩΗ*, εκδ. ΛΙΒΑΝΗ, Αθήνα, 2008
- LESKY, AL., *ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ*, μτφρ. Τσοπανάκη, εκδ. ΑΦΟΙ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗ, 5η αναθ., Θεσσαλονίκη, 2003
- ΜΠΟΥΡΑΣ, ΧΑΡ., *ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ*, Τόμος Α΄,

σ. 279,280

24 Παπαγεωργίου-Βενετιά, Αλ., οπ.παράπ., σ. 283

εκδ. ΣΥΜΜΕΤΡΙΑ, Αθήνα, 1999
ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ-ΒΕΝΕΤΑΣ, ΑΛ., *Τχνη Ελληνικά, ΚΕΙΜΕΝΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ
ΤΕΧΝΗΣ*, εκδ. Ποταμός, Αθήνα, 2005

www.diazoma.gr/

http://dim-galat.pel.sch.gr/projects/akropolis/athens_13dionisoy.htm